

nooit
roken.
omstig
boren,
heten-
tel ge-
stellig
n. V.9
len de
ok aan
n. De-
eimen
goed,
sonde
Geest
predi-
n ook.
Kerk
est ge-
predi-
as, dat
noeten
n van
de ge-
schen
te ge-
dat de
s in de
gel ge-
be-
voord
st dus
l deze
Ten
iet een
gele-
gebruik
t men
der
mes in
oodza-
daarop
boorte
laarom
afwas-
seker
n oude
zooge-
Jezus
daaruit
et vlie-
n, dat
orden,
vragen
der of
ant-
n van
hriften
en ge-
schrift,
eeten,
ers, dat
en oud
id was,
nissen,
ndruk
eg, dat
n Ter-
s heb-
cnde
telijke
Galile,
thago
rdoop
s, dat
n be-
ft vol-
it niet
klaren
inder-
Kerk
K.
Am-
ingen,
n een
ouden
erland
omen;
missie
an de
Ds. F.
ische
seker
voeld
rijven.
ling is
i. Niet
ewust
le be-
nden,
ook,
e zaak
r zijn
oolog
te ge-
chte
rtalen
toch
reven
109
blad-
elver-
meer
zelf,
aling
dan
theo-
et the-
n, en
nate-
niet
zelf.
da
ken.
het

het lagere deel van de uitlegging, tot de vertaling noodig is. Ook daarbij zelf al echter het theologisch standpunt van den vertaler invloed oefenen, en Dr. G. acht dan ook een samenwerken bij het Bijbelvertalen tusschen modernen en orthodoxen onmogelijk; niet althans tusschen orthodoxen, al zijn zij in veel verdeeld. Dit laatste acht hij zelfs gewenscht, en wel om twee redenen. Wanneer toch iedere theologische richting onder de orthodoxen den Bijbel gaat vertalen, dan ontstaan er in een land te veel Bijbelvertalingen. En ook het verschil in theologisch standpunt zal, onder orthodoxen, bij wederzijdse controleering, tegen het „inleenen“ van eigen meening in de vertaling kunnen behoeven. »Onvoorwaardelijke eisch is echter, dat het Bijbelvertalen wordt verricht onder de leiding van den Geest van Gods» (p. 34).

De aanmerking is elders gemaakt, dat Prof. GROSHUDE dit laatste niet voldoende heeft toegelicht. Deze aanmerking, al kwam zij ook van bevriende zijde, dunkt mij, vooral na lezing van wat in AANMERKING 42 staat, minder juist.

Eindelijk de laatste § van dit eerste hoofdstuk uit het PRINCIPIEEL deel.

BIBELVERTALEN EN KERK § 7.

Hierin beantwoordt de schrijver de vraag: »In hoeverre de Kerk met het Bijbelvertalen heeft te maken?»

Zijn betoog, om tot haar beantwoording te komen, samenvattend, schrijft hij op p. 38 en 39, en naar ook ik meen, volkomen juist: »De Kerk heeft hier zeker een roeping. Zij heeft te waken over de vertaling, te zien of deze goed is, of zij soms verbetering of vervanging behoeft. Zij heeft te zorgen, dat geen vreedende indringers binnenkomen, zij heeft op te waken tot gestadige arbeid, in welk opzicht de noodig is. In het uiterste geval heeft zij zelf te vertalen, in elk geval het laatste en beslissende woord te spreken.»

G.

Uit de Pers.

Aan het slot van een artikelreeks over *Tucht in schrift* Dr. Landwehr in de *Reformatorische Kerk* de volgende over de straffen op school.

Nog een enkele opmerking over de straffen in de school. Op dit gebied heeft men, evenals bij de belooning, verschillende trappen: de afkeuring, de berisping, de bedreiging, de vrijheidsberoving, de verwijdering, en vele andere.

Wij handelen over deze niet afzonderlijk. Slechts zij opgemerkt, dat bij deze straffen, evenals bij de belooning, de rechtvaardigheid moet blinken als het licht. Een opvoeder, die van onrechtvaardigheid verdacht wordt, is zijn invloed kwijt en kan nog slechts met geweld verkrijgen, wat anderen door recht winnen. Daarenboven zij men met bedwingende voorlichting, iemand, die veel belooft en de beloften niet vervult, daalt in de kinderen achtung en verlies zijn invloed. Maar nog erger is het met iemand, die dikwerf bedriegt en het nooit uitvoert. De meeste opvoeders geven zich niet genoeg rekenschap van het feit, dat daardoor de tucht verlamd wordt. Ook hier geldt de vermaning der Schrift: »wees niet laagst met een woord voort te brengen.» Inderdaad alle christelijke opvoeders mogen de tucht van Gods Woord wel eerst over zichzelf doen gaan.

Daar is echter één soort van straf, waarover wij wel iets wenschen te zeggen, omdat o. i. hier duidelijk gebreken aan te wijzen zijn om ons onderwijs, al bedoel de zogenaamde vrijheidsberoving. Men verstaat daardoor, dat een kind eenigen tijd van zijn vrijheid beroofd wordt als straf op deze of gene overtreding. Na gelijkt dit eenvoudig, maar het beginsel vrijheidsberoving wordt tegenwoordig nog al uitgebreid. Wanneer men en onder begrip van vrijheidsberoving, zooals wandeling en spel, achten wij dat tuchtmiddel voor sommige karakteren, vooral de uitgetallen naturen, bijzonder geschikt en doeltreffend. Maar, wanneer men verder gaat, zij men op 'n hoede, Over het opsluitingssysteem wil ik niet eens spreken. Dat is o. i. geheel in al te verouderde. Alle beroving van vrijheid, waar niet mede verbonden wordt de zelfwetenskenschap, is niet anders dan een welkome gelegenheid om te zondigen. Bedroefend is het wanneer men bemerkt, dat opvoeders, zelfs christelijke opvoeders, dit niet inzien. Daar is op dit gebied meer, waarmee onze scholen moeten breken. Het zoogenaamde schoolblyf, dat dagelijks leed, waarvan moeilijk uit te maken is, voor wie het onaan- genamer is voor den opvoeder of voor het kind, dat schoolblyf is een bron van veel ellende. School laten blijven, zonder toezicht, mag niet geduld worden. Evenmin school laten blijven, zonder dat er werk gemaakt wordt. Zelfs school laten blijven zonder *behoorlijk* toezicht is te verwerpen. Bij schoolblyfers past geen kweekeling, maar een ervaren onderwijzer. Immers juist, als de straf moet ondergaan worden, komt niet zelden het karakter uit. Het is opmerkelijk, dat de meeste pedagogische hierover een bedenkelijk stilzwijgen bewaren, maar onze Chr. school geve het voorbeeld.

Alle straf zij in overeenstemming met ons beginsel. Als de straf in de school tegelijk kastijding is, d.w.z. als straf en tucht aan elkander zijn verbonden, dan zij er in het oordeel altoos barmhertigheid. Dan geve men strafwerk op, maar dat tegelijk nog kan dienen om het kind vooruit te helpen, dan aan zijn onderwijzer hem daarin bij. Ten slotte zij nog opgemerkt, dat het doeltreffend tuchtmiddel in het nauwste verband staat met den persoon des onderwijzers. Geniet hij achtung, dan zal zijn belooning of verneming of berisping of bedreiging ingang vinden, maar geniet hij geen achtung, dan keeren de tuchtmiddelen zonder vrucht tot hem terug. En daarom gelde voor ons gereformeerd onderwijs immer de eisch, dat de opvoeder een man zij, met vrees Gods in het hart en met liefde tot het kind in de ziel. Evenals in de kerk, zoo verdere ook op de school loondenaars zoo ontzettend veel. Alleen die wenscht te arbeiden om Gods wil, is welkom. Van dien opvoeder gaat kracht uit. Die is een zegen in zijn omgeving.

Ten slotte nog een enkel woord over het doel der tucht. De tucht is er niet, om practische resultaten af te leveren voor de menschheid, om Uebermenschen, om „Kraftmenschen“ te kweken. Dat doel kunnen wij veilig onbesproken laten.

De tucht is er ook niet, om de kinderen passie- naar te maken voor het maatschappelijke kaderwerk. Het kind moet straks geen onderdeeld worden van een mechanisme, maar een lid van een organisme, een lid van een lichaam. De mechanische levensopvatting van het Socialisme doodt alle hogere gevoelens. Wij willen wel gelooven, dat het Socialisme het kind zoo op den voorgrond plaatst. Dat kind, die schakel van de toekomst, wordt propagandamiddel voor den toekomstigen heilzaam. Al wat men aan het kind ten goede legt, komt de Socialistische gemeenschap ten goede. Daarom voert men de eischen van onderwijs en opvoeding zoo hoog mogelijk op. Kennis is macht, en als alles nuch om het kind concentreert, dan wordt reeds vroeg het bewustzijn gekweekt, dat men wat is, dat anderen met ons te rekenen hebben. De majesteit van het kind, zooals die tegenwoordig wordt geproclameerd, is niets anders dan de consequentie van het Socialisme.

Tegenover dat streven kleven wij wederom partij. Wij hebben een ander doel. Ons doel is het kind te leiden tot zijn aanvankelijke bestemming, om het te leiden in den weg der goddelijke ordeningen, om het te leiden zoo, dat het straks zijn taak in huisgezin en maatschappij, in school en kerk zal weten te vervullen. Ons doel is om menschen Gods te vormen, tot alle goed werk volmaaktelijk toegevoerd. Dit doel behoort ons. Dat doel nagevend, werken wij Gods werk. Zoo zijn wij vruchtbaar voor kerk en maatschappij en staat.

Voor ons gelden de woorden eens door Nehemia gesproken: wij zijne knechten, wij zullen ons opmaken, en God van den hemel zal het ons doen gelukken. Maar dan is allererste eisch, ja, levensbehoefte voor ons gereformeerd onderwijs, dat men niet ter schole ga bij de ongelooflijke paedagogie, om aan hun voeten neer te zitten, maar dat men uit eigen beginselen opbouw de echte opvoedingsleer, die Gods Woord en onze belijdenis tot grondslag heeft en het sedelijk en geestelijke heil van het kind inhoudt en bovenal de verheerlijking van Gods naam tot doel heeft. Moge de tucht van Gods Woord over opvoeders en kinderen gaan! Dan zal van onze scholen een kracht uitgaan voor de toekomst. De paedagogie, die het kruis veracht, weet niet, wat zij doet. Zij verwoest de lamp voor haar voet, het licht op haar pad en wandelt in duisternis rond. Maar, als wij dan ons oot te luisteren leggen aan Godes getuigenis, laat ons dan nuchteren zijn en onze positie versterken, opdat, als de strijd heviger wordt, onze muren getuigen van onzen arbeid in den naam des Heeren.

Officiële Berichten.

Vrije Universiteit.

Men schrijft ons van Flakkee:

Geen plaats in ons vaderland blijve onbewerkt voor de vrije school voor heel de natie, — zoo denkt men ook hier en daarom is men samengekomen om te beraadslagen hoe te handelen, opdat op ons eiland de liefde voor de Vrije Universiteit worde versterkt of gewekt.

Er is onderscheid tusschen het zuiden en het noorden. Dat bleek bij de bespreking in de samenkomst op Woensdag 1 Maart te Middelharnis. Een der mannen die door langdurige ervaring de broeders kende, sprak het onbevimpeld uit. Maar dat maakt juist krachtiger actie noodig.

Ook de kerkelijke beschouwing moest gewijzigd. Waar men meent dat de Kerken alleen bevoegd en geroepen zijn om de Theologie te onderwijzen en te beoefenen, moest gewezen worden op hetgeen zoo duidelijk werd geleerd in de 23ste Zondagsschool in den Heideveld. Cath., waarvan de opsteller in zijn schatboek zegt van de scholen, dat »Godsalige Mannen (die) neerstigh ghewest zijn om de Gemeente Gods door dit middel te vermeerderen ende te verciëren, zoo behooren de Godsalige Overheden dezer voetstappen na te volgen».

Gewezen moest worden op het besluit der Gereformeerde Kerken, die in Synode saamgekomen, erkennen het groote belang van de Kerken bij de opleiding van toekomstige predikanten en daarom een regeling met de Vereeniging voor H. O. hebben getroffen.

Afschafften van de Theologische faculteit zou niet alleen schadelijk zijn voor de V. U., maar ook in strijd zijn met haar beginsel.

Er is — het werd reeds meer beweerd — een verschil tusschen een Universiteit en een bijzonder leerstoel. Den broeders, die van oordeel zijn dat zij christens Gods Woord en de gereformeerde belijdenis geroepen zijn zich bij de Hervormde Kerk als de ware kerk, bedoeld in art. 28 der belijdenis, te voegen, mag gevraagd of het beginsel van de Vrije Universiteit meer met het Woord Gods overeenkomt, dan het beginsel of beter, de beginselsoosheid van de openbare Universiteiten waaraan, om met Dr. de Visser te spreken, »de theologie aan een versneden Theologische faculteit« wordt gelooerd.

De keuze tusschen de »eenzijdigheid« der V. U. en de »onzijdigheid« der openbare Universiteit kan niet moeilijk zijn voor den Christen, die met de H. C. erkent, daarom een Christen te worden genoemd omdat hij door het geloof een lidmaat van Christus en alzoo zijner salving deelachtig is, opdat hij zijn naam blijde en zich zeiven tot een levend dankoffer hem offer« en, dagelijks bidt: Uw Koninkrijk kome, en daarin vraagt, »verstoort de werken des duivels en alle heerschappij welke zich tegen U verheft».

Er moeten, gelijk reeds gezegd, bezwaren bij Gereformeerde en Hervormde broeders worden overwonnen. Maar die moesten dan ook overwonnen worden. Daarvoor moet krachtig gewerkt worden.

Een comité werd gevormd en een moderamen benoemd. Spoedig zal een circulaire worden rondgezonden en ieder der broeders, die lid van het comité werd, nam op zich deze circulaire te verspreiden en het antwoord af te halen.

Door een der aanwezigen werd de hoop in een goeden uitslag versterkt, daar door hem reeds met het werk was begonnen, wat met een belangrijke vermeerdering van bijdragen was beloofd.

Kort Verslag van de Class. Vergadering, gehouden te Schiedam 29 Febr. 1916.

Na de gebruikelijke opening enz. wordt rapport uitgebracht over het archief der classis en over het jubileum van Dr. J. van Haeringen van Hoek van Holland.

Ingekomen is het rapport van Deput. inzake art. 13 voor Zuid-Holland. Besloten wordt dat een volgende vergadering door een Commissie daarvoor advies zal worden uitgebracht.

Het voorstel Maasland inzake het reizen van militairen op Zondag wordt teruggesloten, daar deze zaak reeds bij de Hooge Overheid ahangig is gemaakt.

Overschiedt vraagt vertegenwoordiging der classis op 9 Maart bij de herdenking van de 25-jarige vrijmaking dezer kerk.

De aanvragen om steun volgens art. 11 zullen door de Comm. ad hoc worden onderzocht.

Namens de classis zal een schrijven inzake art. 11 aan de Deput. Syn. worden gezonden.

De rondvraag naar art. 41 K. O. levert geen bijzonderheden op.

Vacaturendiensten.

Hoofvliet: Portugal: G. Brielle: Maart Vonk Sluiter v. Anken Worden Gossinga Felderhof Berends Mei Goris v. Haeringen Hagebeek

De boeken van den quæstor zullen door een commissie worden nagezien.

Bij de algemeene rondvraag, vraagt Maasland A wat Pernis als aangewezen kerk door de classis doet voor de belangen der Theol. School.

De vraag van Hoek v. Holland of de classis ook een afgevaardigde zal zenden naar het a.s. Evangelisatiecongres wordt ontkennend beantwoord.

De volgende classis zal D.V. gehouden worden op Woensdag 24 Mei. Saamroepende kerk is Portugal.

Op last der Classis, G. L. GORIS, adj. Scriba.

diakonessen, zendelingsvrouwen en kinderen uit de consistorie van de Nikolaïkerk te Leipzig kwamen, om aldaar verwelkomd te worden door de Deutsche broeders en zusters. De menschen tagen er mager en afgetoofd uit. En geen wonder. Zij hadden een bitteren tijd van lijden achter den rug. Ten slotte werden zij met vele honderden anderen als uitgewisselde gevangenen op een schip geplaatst. Het duurde dagen voor men Engeland had bereikt. Gelukkig dat men een voorspoedige reis had, al was het in den wintertijd van de stormen. Een der medevarende Engelsen sprak tot hen: de menschen hebt zij tegen u, maar de elementen zijn voor u. Ook op de vaart van Engeland was kennelijk de bewarende hand Gods over hen; terwijl zij zonder ongelukken overkwamen, stootte een ander schip, dat den volgenden dag dezelfde weg passeerde, op een mijn. Maar nu waren zij in het vaderland. De groote Nikolaïkerk was tot den nok toe gevuld; geheele scharen moesten terug, omdat er geen plaats voor hen was. Nog nooit was er in Leipzig zulk een zendingbijeenkomst geweest.

Wij kunnen van deze samenkomst en van de goede woorden daar gesproken geen verslag geven. Alleen willen wij mededeelen dat een der zendingen Dr. Gottsching een toespraak hield waarbij hij liet uitkomen, dat hetgeen gevreesd was bij het uitbreken van den oorlog, n.l. dat de middelen om de zending verder te drijven zouden gaan ontbreken, niet is gekomen. Wel werden tractementen vermindert, enkele zendingen ontslagen, scholen gesloten. Maar in nood kwam men niet. Men moest de inlandsche Christenen wel aanpakken om meer voor de zendingen te werken, vooral voor het onderwijs van de kinderen, te offeren. Maar dit zal een heilzame vrucht voor de toekomst opleveren, het is een schrede tot meerdere zelfstandigheid. Het meest hebben de scholen geleden. De scholen zullen in de toekomst niet alleen den steun van de regering moeten blijven ontberen, maar zij zullen door de regering niet meer erkend worden, en dit zal een wareslag voor de zending zijn. Er zijn Engelsen die erkennen, dat de Deutsche Zending in Engelsch-Indië groote dingen heeft tot stand gebracht en dat het recht is, dit openlijk uit te spreken. Maar over het algemeen is men de Deutsche Zending niet genegen, en velen doen hun best om de Lutherse gemeente uit de »gevangenschap« der Deutsche zending te bevrijden.

Maar toch hebben zij, die hun arbeidsveld moeten verlaten, den troost, dat Zweedsche en Baltische broeders in den geest der Deutsche Zendingen in de geestelike gemeenten blijven werken. Bovendien zijn er 40 inlandsche predikanten, waarvan de meesten degelijk onderleerd zijn.

Hoeveel treursmen ondervonden had, toch kon men betuigen dat de Leipzigsche zendingen minder te verduren gehad hebben dan de broeders van andere genootschappen. Men had met welwillende Engelsen ambtenaren te doen. Maar zij konden ten slotte niets meer voor hen zijn, omdat zij bevelen van hoogerhand hadden te gehoorzamen. Een Engelsch ambtenaar zeide tot de Deutsche zendingen: gelijk de zaken nu staan geloof ik niet, dat Engeland ooit meer de deur van Indië voor Deutsche zendingen ontsluit zal. Doch de Deutsche arbeiders leven in het geloof dat de Heere weer krachtige deuren openen kan, want Hij leidt de harten der menschen als waterbeken. Over het algemeen kan gezegd worden, dat zij die uit Indië waren wedergekeerd, alles vermeden wat aanleiding geven kon om den haat jegens Engeland voedsel te geven, al deden zij bittere ervaringen op.

Engeland. De Zondagsschool in decadentie.

Het onrustbarend feit, dat in de vrije kerken van Engeland, over het algemeen genomen, het aantal leden afneemt en het getal Zondagsschoolleeringen sterk vermindert, baart in kerkelijke kringen in deze dagen bange zorg. Men doorleest in Engeland vooral in Christelijke kringen bange dagen. En praktisch aangelegd als men in Engeland is, gaat men zich wegens doorzoeken, of datgene wat men tot hertoe heeft nagestreefd, wel uit een geestelijk oogpunt nuttig genoemd worden mag. Dat de groote oorlog waarin het land gewikkeld werd, daartoe leiden moet, betreurt men. Maar daarom wordt des te meer de roeping verstaan om te onderzoeken, of in zake de komst van het koninkrijk Gods profijtelijke wegen bewaand zijn.

Vooral de statistiek van de leerlingen die de Zondagsscholen bezoeken, doet de vraag stellen, wat zal de toekomst baren?

De Zondagsschool heeft in Engeland grooten invloed op het volksleven uitgeoefend. En nu is het niet te loochenen, dat, niettegenstaande men nieuwe methoden op de inrichtingen heeft toegepast en voor haar nieuwe hulpmiddelen zijn gevonden, zij toch terrein heeft verloren en, naar gevreesd wordt, onherroepelijk verloren. Het werk van de Zondagsschool was nooit zoo goed georganiseerd als in den laatste tijd het geval was. Het toepassen van nieuwe paedagogische methoden kwam ten goede aan leerlingen en onderwijzers. Men gaf cursussen voor de onderwijzers, men studeerde in de psychologie van het kind, het onderwijs werd in overeenstemming met den leeftijd der onderscheidene kinderen gegeven, en dit alles verhinderde niet, dat het aantal leerlingen afnam en dat de Zondagsschool, al gaf men haar een plaats in het leven der Kerk, toch minder invloed uitoefende dan voorheen. Zij is niet meer een machtig gelijk zij geweest is.

De moeilijkheden waarmee de Zondagsschool heeft te worstelen, zijn bij toeneming groot. De Engelsche Zondag is aan het verdwijnen, voor honderden en duizenden in Engeland is de dag des Heeren een dag van vernieling geworden. Het is een teken des tijds, dat de kinderen — daerbuiten is het echter nog zoop — van de cinema's voor verminderde prijzen worden getrokken toegankelijk zijn juist op de uren van de Zondagsschool gehouden wordt. En wanneer de ouders allerlei gemakkelikheden op den dag des Heeren krijgen, is het dan te verwonderen, dat geheele scharen kinderen er heen trekken? Daarbij komt, dat de Zondagsmiddags allerlei »shonds« (verenigingen) in de parken spelen uitvoeren, waardoor de kinderen van de Zondagsscholen afgetrokken worden. Als nu daartegenover stond, dat men de harten der kinderen voor de dingen van Gods Koninkrijk kan doen ontgloeien, dat zij boven alles de plaats zoeken waar hun van de eenigen Zaligmaker gesproken wordt, dan kan men die moeilijkheden overwinnen, doch dit is helaas niet het geval.

Wij vonden in een Christelijk Engelsch blad de vraag gesteld, of het geestelijke niet opgevoerd was aan het wetenschappelijke bij het veranderen van de Zondagsschoolmethoden? Lijdt de Zondagsschool niet daardoor, wijl het zedelijk en geestelijk doel uit het oog verloren werd en men dingen ging najagen, die in de tweede plaats in aanmerking moesten komen. Zoo de Zondagsschool, in plaats van een levende

organisatie te zijn, niet een mechanische organisatie geworden zijn?

Al deze vragen duiden er op, dat men in Engeland gevoelt dat terugkeer tot den levenden God, die zich openbaar heeft in Jesus Christus, het eenige redmiddel is, ook voor de Zondagsschool, die tot hertoe in het Engelsche Christelijke leven zulk een belangrijke plaats innam!

GEMENGD NIEUWS

Een bijbel voor den Keizer van Japan. Bij gelegenheid van de kroning van den Keizer van Japan in de maand November, hebben de Japanesen die zich in N.-Amerika bevinden, aan hun Souverein een kroningsgeschenk gezonden. Dit geschenk bestaat uit een Bijbel in de Engelsche taal, gebonden in wit leder. Waaronder den Japanesen Keizer niet een Japanesche Bijbel geschonken?

Een Japanesche brief. Een Japaneser over de vooraken van den oorlog. Er bestaan in Japan Boedhistische jongelingsverenigingen. Deze hebben zich tot de Deutsche krijgsgevangenen te Tokio gewend met een troostbrief, om hun te verzoeken dat de Boedhistische jongelingschap groot, achtung koesteren voor de Deutsche soldaten die de vesting Tientsin tot het uiterste verdedigd hebben, terwijl de hoop wordt uitgesproken dat de oude vriendschapbetrekkingen eindelijk weder met Duitschland zullen aangeknoopt worden.

Dere brief werd in het Duitsch vertaald opgenomen door het tijdschrift voor »Missionarische und Religionswissenschaften« 1915, no. 26.

De redactie vregde de opmerking er aan toe, dat de herstelling van goede betrekkingen tusschen Japan en Duitschland niet onmogelijk is en dat daarbij de zending een gewichtige taak heeft.

Van meer belang nog is hetgeen een Japanesche Christen Kijichiro in de *Kristoforo Schol* schrijft. In diens betoog vinden wij o.a.: »Het Christendom kon geen invloed genoeg uitoefenen om den oorlog te verhinderen, maar het heeft dien niet in het leven geroepen. De oorlog heeft zijn oorsprong in alles wat in tegenspraak is met het Christendom. De geweldige krijgsovertuigingen, de materialistische beschaving, de overheersching van het kapitalisme, het militarisme, deze en andere dingen hebben de vreeselijke uithaarding in Europa veroorzaakt. De oorlog heeft echter aanleiding gegeven dat in alle landen die oorlog voeren, overzagen gegeven worden van vaderlandsliefde en zelfopoffering. Mei andere woorden: het Christendom dat in waarheid de grondslag voor vaderlandsliefde is, heeft gelegenheid gehad te toonen, dat zijn invloed en waarde de niet christelijke invloeden overtreft. Nu kan ook het bewijs geleverd worden, dat het met de waarheid in strijd is als men beweert, dat het Christendom niet te verenigen is met liefde tot het vaderland, gelijk de Japanesen dit dikwerf hebben gezegd.»

WINCKEL.

Voor Kinderen.

MARTHA'S BEPROEVING.

IV.

PETER PETERSEN EN EEN ONTMOETING.

»O ja, juffrouw. De heer en mevrouw Howard zijn zeer nette en vrome menschen. Hun eenig kind, Elouora, is mijn beste vriendin. U kunt echter onmogelijk zoo ver loopen, u is te oud, te tenger, te zwak daarvoor. Weet u wel dat het nog een vol uur ver is?»

Ik mag den heelen weg niet alleen terug afleggen, daarom kom jaantje, ons dienstmeisje, bij den tol mij tegemoet.»

»Dat behoeft niet, den tolbaas zal ik zeggen, dat hij het meisje terugstuurt, doch zij rult wel thuis wezen, eer zij vertrekt.»

Onder deze laatste woorden werd de sprekerster en haar vriendelijke gezinnetje ingehaald door een vurig tweespans; koetsier en palfrenier in een bruine met scharlaken afgezet livree op den bok. »Kijft u! Kijft u! Kijft u! Kijft u! springt af, opent het portier, laat de treden neer en de oude juffrouw zegt: »Sta op en ga zitten, dit tot Martha, en tot den koetsier!»

»Naar de pastorie.»

Martha gehoorzaamt werktuigelijk en meent, dat zij nog nooit zoo iets prachtige heeft gezien. Het met zilver gemonterde tuig der paarden, de statige deftigheid der bedienden bewondert zij doch tegelijk vraagt zij zich af: Wie zou dat eenvoudige, oude juffrouw wel wezen? Misschien de huishoudster eener rijke familie, zooals waar Mama van vertelt en men in boeken over leest?

De oude dame hervat het gesprek.

»Je vriendin is de dominee niet; ken je den knaap, die daar thuis woont?»

»Peter Petersen, juffrouw? Hij is mijn neef.»

»Je neef? onzin kind, je weet niet wat je zegt, of wien ik bedoel.« De sprekerster ziet Martha tegelijk zoo aan, dat het meisje bang wordt, dat zij haar gedachten kon raden: Zij vergeleek de zwarte, scherpe oogen der oude dame met die eener kat, die alles begreep waar van ze eens in een kinderboek gelezen had. Maar de blik werd zachter en Martha van den rit genietende, lachte eensklaps hartelijk.

»Dat is een echt kinderlijk gelach. En waarom is het?»

»O, juffrouw ik dacht aan mijn ontmoeting met u en dat ik daarom in dit mooie rijtuig zit, zoo heerlijk zacht en schommelend, het lijkt niet een sprookje.»

»Rijdt je niet dikwijls?»

»Ik? nooit. Alleen met Elise in dominee's bittewagente. Wij zijn te arm om uit rijden te gaan; maar wij zijn toch heel gelukkig, vooral nu Mama zooveel beter is.»

»Te arm om uit rijden te gaan, één dienstmeisje en toch heel gelukkig, dat is wel wat bijzonders; maar jij bent een vriendelijk kind.»

De koetsier hield stil om iemand naar de pastorie te vragen. De palfrenier deed het portier open op een wenk zijner meesters, want Martha had gezegd dat dit village haar thuis was. De beledigd bedankt en gegroet te hebben, sprong zij de treden der koets af en snelde het hekje binnen, onder de verbaasde blikken harer moeder, die het rijtuig had zien stil houden.

»O, Moeisje, dat is mijn derde avontuur, laat ik gauw voor de thee zorgen, dan zal ik u en Papa er alles van vertellen.»

Mevrouw Commis, zande toe, dat 't op een avontuur leek, maar dat een heel prettig. Mevrouw en mijnheer vergaten hun tweeden kop thee, toen Martha haar verhaal besloot met de opmerking: Als u de albums hier had, zou ik kunnen zien of ik het goed heb, dat die oude juffrouw sprekend gelijkij op een oude dame, waarvan ik eens zei: Die mevrouw lijkt niet op een kat; en Papa berispte mij omdat het geen kind past zulke vergelijkingen te maken.

»Heelemaal onmogelijk, Martha, die oude dame, waaraan je dacht, woont hier wel twintig uur vandaan, als zij nog in leven is.»

»Mevrouw, het staltinkende van den dominee brengt dit briefje en moet op antwoord wachten; sprak Jaantje, die onder mijnheers woorden binnentrad.

Mevrouw werd bleek daarna rood onder het